

Afspraken over god (2): De God van de Hebreeën

Toespraak bij Ex.3,15-22; 2,6

Beste mensen, zoekend naar Gods warmte en diepte,

Vandaag gaan we wat dieper in op die God van de Hebreeën.

Wat zijn dat eigenlijk voor mensen, de Hebreeërs?

Van Abraham wordt gezegd dat hij een 'Hebreeër' is. Van Mozes ook: de dochter van de Farao zag hem en zei: zie dat is een kind van de Hebreeërs.

De vroedvrouwen in Egypte, die de jongetjes bij de geboorte moeten doden van de Farao, worden Hebreeuwse vroedvrouwen genoemd.

Israël zelf heten soms Hebreeën ...

Men heeft gedacht, dat is een soort volk, de Hebreeën. Nu is men er meer achter dat het een groep van mensen is met bepaalde kenmerken ... U kunt ook Hebreeër zijn.

Het is zoals met Geuzen. Dat is een groep van mensen die protesteerden – ook wel 'protestanten' genoemd – die er maar armoedig uitzagen en de bedelnap droegen. Maria van Bourgondië, de landvoogdes in onze streken in de XVIe eeuw, noemde deze mensen 'Geuzen', "*ce ne sont que des Gueux*", het zijn maar Geuzen, een soort bedelaars ... dat is sindsdien een ere naam geworden.

Wel, Hebreeën hebben ook iets dergelijks: dat zijn mensen van de andere kant, die trekken voorbij.

Daar zit het werkwoord h-b-r (habar) in wat betekent: overtrekken, voorbijtrekken. Zij zijn eigenlijk niet van hier. Dat is altijd een gevoelig thema hé: zij zijn niet van hier, zij zijn niet 'van ons' – kijk maar naar Mene, daar hebt ge nu ook mensen die 'niet van ons' zijn. Dus, ofwel aanpassen, ofwel laten we u voelen dat ge niet van 'ons' zijt!

Dus, die Hebreeën komen van de andere kant; dat zijn een soort grensgangers, passanten. In de ogen van de gezeten burgers – de autochtonen – zijn dat 'allochtonen', niet van hier, maar van daar. En daarmee is er ook afstand aangegeven: van daar!

Hebreeërs hebben daardoor een dubbele betekenis gekregen: ze komen niet alleen ergens vandaan, maar ze trekken ook ergens anders heen: weg van hier naar de overkant. Ze trekken verder, naar het beloofde land. Als je het beloofde land wilt bereiken, moet je de Jordaan 'overtrekken'. Wel, dan staat er het werkwoord 'habar'. Je bent een 'Hebreeër' als je naar het beloofde land wil.

Je neemt geen genoegen met Egypte. Je wilt je ook niet aanpassen aan Egypte. Dat voert maar oorlogen om nog meer slaven te krijgen, dat huldigt het recht van de sterkste daar is de vreemdeling geen mens, maar een nummer, iemand om te gebruiken. Moeten wij ons aanpassen om te gaan oorlogvoeren tegen Syrië? Zijn er geen andere wegen?

Wel, dat te bedenken, is het begin van Hebreeër zijn.

Als Abram een Hebreeër genoemd wordt dan is dat in het midden van Genesis 14, waar er verschrikkelijk gevochten wordt. Een verbond van 5 koningen tegen eentje van 4. En maar doodslaan. En Abraham doet daar niet aan mee. Daar ontmoet hij een totaal andere soort koning: Melchisedek, een koning die brood en wijn geeft. Precies het tegenbeeld van oorlogvoeren.

Als de vroedvrouwen in Egypte, die ook Hebreeuwsen worden genoemd gezegd wordt dat ze de jongetjes moeten doden, dan doen zij niet mee. Ze zijn van een ander gedacht: ze willen het LEVEN behoeden, het goede bewaren, al riskeren bij de sterkste van de wereld toen, de Farao, een straf.

Zeg maar eens tegen president Obama 'neen, ik doe niet mee'! Dat is Hebreeër zijn. En van die vroedvrouwen wordt gezegd: En God zegende hen. Zo kiezen dat ben je een zegen voor de mensen.

De toekomst van de Hebreeën ligt niet binnen de bestaande militaire en economische orde, maar erbuiten! Op de andere oever. Daar moet je naartoe trekken. Die stroom, de Jordaan, moet je oversteken. Dat is het werkwoord 'hebreëen': ik hebreeuw, jij hebreeuwt, wij hebreeuwen: je hebreeuwt naar de overkant. Gaat u mee?

Wel, God noemt zich nu in dat stuk van het branden braambos niet alleen de God van Abraham, van Izaak en van Jakob, niet alleen de God die-er-zijn-zal, maar ook de God van de Hebreëën. Hij trekt mee met die rare snuiters, die voorbijgangers, die overtrekkers. Hij is zelf zo iemand die hen voorgaat. Zo 'woont' Hij te midden van ons.

Ja, Hij ziet hun ellende, Hij voelt mee met die verdrukking, en Hij weet: dit is het niet, we moeten naar de andere kant, met allen die dat willen en durven: 3 dagen in de woestijn, daar naartoe trekken. Dat is het begin, proeven van die andere kant, weg van de verdrukking. Proeven wat het is om Hebreëër te zijn. Weten van dat perspectief. Want als je je enkel laat bepalen door de verdrukking in Egypte, door de harde miserie. Straks zijn we vergeten wat dat betekent om 'anders' te zijn. Dat wil die God van de Hebreëën!

Ik was afgelopen maand augustus weer in Zuid-Afrika. Ik heb daar nog steeds veelarmoede gezien. Apartheid is wel al 20 jaar afgeschaft, en toch is nog de helft van de bevolking - 25 miljoen mensen – echt arm. Tien miljoen van hen kent geen warm stromend water, geen WC, geen douche ...in een zinken platen huisje wonend ... Verschrikkelijk. De neoliberale economie heeft Zuid-Afrika flink in de greep gekregen. Als je dat als arme alleen maar kent word je verbitterd en gewelddadig. Daarom moet je drie dagen de woestijn in om dat alternatief te vieren en te weten dat er zo nog iets bestaat. Ja, die armen zien de andere kant wel, soms 5 km verderop – die rijkdom steekt hun ogen uit, het doet zeer aan de ogen – maar die is niet voor hen!

Ik ben de God van de Hebreëën, zegt deze God bij het brandend braambos. Ik leid jullie uit, weg van de verdrukking. Ik woon daar waar jullie wonen, wees bereid om verder te trekken. Ik leef mee. Zo alleen wil ik God zijn, God van de Hebreëën.

En, houdt het perspectief gaande. Juist ook in een tijd dat elk land die greep van de neoliberale economie voelt. Die grijpt om zich heen, ook in ons land. De kloof tussen de gegoede en minder gegoede tussen de werkhebbende en werkloze tussen de rijke en de arme wordt maar groter, overal.

Daarom moeten we niet opgeven en het perspectief behouden van de God van die Hebreëën, die van onderop begint, juist bij die zwaksten en minsten.

U als gemeenschap hier in Brugge, sterkte met zo geloven en bezig zijn,
Veel zegen op uw werk, veel volharding, inventiviteit en liefde.
U zult het nog hard nodig hebben. Het zij u van harte geschonken!

AMEN

Egbert Rooze
De Lier – 8 september 2013